

מבעד למסיה

(שעורים בהסתכלות)

„כשגוזזים את הצאן — אומרים הבריות — מתעטט שים העתודים ורר עדים“ ומיום שהחל „דאר היום“ ב„אנו מאשימים!“ שלו

נבהלו כל עתודי „הארץ“, וכל מי ש„הכובע בוער על ראשו“ נתכנסו בת”א — כך מספר לי תלמידי דהתם — כדי להתכונן יחד להתקפה שתבוא נגדם. דרך משל — הזקן שבזמן האחרון אין לו כנראה מה לעשות בבנק. נעשה לימי זקנתו לסוכן „הארץ“ והוא סובב בת”א ומקשקש בקופסא: „צדקה תציל ממות“, ומצדו עשה מעשה רב ונדב 10 פונט. שישלם בטח כמו ששלם את נדבתו לקרן-הגאולה. בשעתה דהיינו: מסך 301 פונט נשאר חייב אז רק שלש מאות כידוע... ולו הייתי אני „גוברנור“ של הבנק הייתי מציע לפני הבאורד בלונדון להעביר את ה„סאנטיאם“ שלו בשנה זו בהמחאה על מערכת „הארץ“. חיות והוא מקדיש לה

אפילו את השעה שאינו מרגיש בה „עיפות“... אומרים כי בעולם הגדול משתדלים להרחיק כל מי שבא לגלות „סודות מן החדר“ ולשלחו לעולם אחרי וכאן ב”ה הכל נעשה בידי שמים — ופטירתו המוקדמת של ברסקי ה מ נ ו ח תוכיח!... אכן יש לו לזקן יותר מזל פואשר שכל ....

* * *

ואני מאשים. רבותי—לא את רופיו חלילה מחמת שאיני אוהב מטבעי להכניס את ראשי בין הרים גדולים ויושב אני לי בפנתי החבויה כליונגם בשעתו בתוך חביתו ומסתכל מבעד למסוה על פני כל „הארץ“ — אלא את מי אני מאשים? — את „דאר-היום“ בכבודו ובעצמו. וכל כך למה? — פשוט. מפני שדוקא „בימי עניו וירידתו“ ר”ל, הוא מעיז בפני העתון המיליונר מתל-אביב, אשר מיום ברחו מירושלם הספיק ב”ה לשלם לכל בעלי-החובות שלו, חוץ מאחדים. כמו: סילמן, מבשו, כהנא, שורץ, ד”ר קלוזנר הרב פרימן, וכל יתר הנושים הסקטני עם הגדולים וכל בעלי-המניות והשטרות, כביכול, ואחרון אחרון חביב — הסטא. לזה האחריו חגיע בזמן האחרון בס”ח 45 פונט בעד

מברקים ומכיון שלא שלם לסט”א נעשה לסטרא-אחדא כלומר בעל-הסטא ומסר את הענין ל...עו”ד, ומפני החשש של סקנדל צבורי מהרו ושלמו כמעט את הכל. ז”א שנשארו חייבים לסטא רק ארבעים פונט. ואת הסכום הזה סלקו בשבוע זה בהבטחותיהם של לבונטיו, גולדברג ועוד אחד שמפני מחלתו אין אנו רשאים לע”ע להזכיר את שמו . . .

ואם עשירות אין כאן, זריזות יש כאן, והא ראייה: לפני שבועות אחדים הכריזו במודעות בחוצות חיפה כי באולם הראי-נע „ערן“ תהיה אספת פועלים, ואולם, בהיות שלא השינו רשיון מהמשטרה, לא מסר בעל הראי-נע את האולם. כעבר ימים אחדים. הופיעה בעתון הת”א „קורספונדנציה“ שלמה מחיפה עם פרטי-פרטים ע”א האספה ההיא. שבה השתתפו 800 איש ונאמו כל מנהיגי הפועלים ונתקבלה החלטה לרחות את האספה לפעם הבאה.

בעל הראי-נע נשבע לי כי לא יכול להבין בשום אופן איך יכלו שמנהמאות איש להתגנב לתוך האולם שלי, ביחוד לאחד שהמפתח היה בידו. לסוף נתברר כי המודיע המפורסם בזריזותו עוד מימי טאנורה רצה להקדים את דאר-היום ונזדרז לשלח-כתב

ביפה שעה-אחת קדם לאספה...

* * *

ואנכי אספר לכם, תלמידי החביבים, דוקא אחר האספה ואגלה לכם טפח מדאיון החקלאים אצל ה„רבי“. המשלחת של האברים הופיעה על ההר, כשהם לבושים כלם בגדי ה„פלאחין“ שלנו במושבות, דהיינו: צוארונים מבריקים עם עניבות, כלומר „דגים מלוחים“ בלשון החלוצים, התלויות להן על החזה ומחמת שעורק של אכר דופק עדיין בקרבי, לבשתי גם אני ענאל וכפיה של משי, נספתתי אליהם ויחד עלינו אל ההר.

עוד לא הספיקו האברים לקרא את המגילה שלחם, שיר של פגעים על העשור ועל המסים והארנוניות, על העכברים ועל הפקידים הזרים האוכלים את שדותיהם ועצמור תיהם, והנה הקריא לפניהם הרבי מעל הגליון תשובה מוכנה עוד מיום אתמול. מחמת שהמזכיר „הטוחנת“ לו בקולמסה באה אל המשלחת שלנו בלא נשמה ולקחה מהם את התזכיר עוד לפני האספה, לקיים מה שנאמר: „דע מה שתשיב“... ר’ שמואל קורא לפניהם את ה„תוכחה“, צאח מקרא באנגלית והמתורגמן קורא אחריו שנים תרגום בלשון-הקדש. ובשעת-מעשה חשתי והנה בוטקובסקי צובט

את סמילנסקי ונושך את שפתי, חונה-מוטה חוטף מכיסו את הפנקס ואת העפרון ורושם ורושם... ואני צבטתי מאחורי הכסא צביטות כחולות את הדירה ואת רזובות עד יבנאל ועד בכלל ודברי ר’ שמואל צבטו את לב כלנו ובשרנו נעשה חידודי חידודי . . . קפץ הזקן שבחבורה, הכניס את ידו האלה לתוך תלתליו ובידו השניה למף על גבו של הרבי, כדרכו, ואמר לו: בחייבות: „יקירי“, כאלו מתכונן לענות ולהכנס בוכוחים, והנה הופיע פתאום בתוך הקיר כן הצד יד נעלמה, כמו אצל בלשאצר בשעתו ובת-קול יצתה משם והכריזה: „פיניש!“ המתורגמן פרש לנו את המלה הזו בלשון-הקוש, ומכיון שמבקשים ללכת הרי אי-אפשר להיות „דברי אחר“ ויצאנו כלנו במחילה — התלתלים בראש! השני יוצא בפנקסו הקטן ובקולמסו בידו, השלישי בפה פעור לתשובה ואני ר’ עומות חבשתי כרוב בושה את המסות כדי שלא אראה את האודם על פני...

מיד לאחר שיצאנו משם, רדף אחרינו המתורגמן והודיע לנו בשם „הרבי“ כי זו היתה רק תורה שבעל-פה ובקרוב נזכה גם לתורה שבכתב... המשלחת עלנו פנתה סר לר’ קיש — ה„מוכתר“ שלנו אצל הממשלה

— והוא שפיש את שתי ידיו מרב שמהה ושביעת-רצון ואמר: "אללרייט!" — ממש כמו בנאומי המדיני המנצלת בועד-הלאומי! — והסביר לנו כרב חכמתו המדינית הטובה עליו כי הרבי "אומר לבת ומתכוון לאשת הבן".... ואגב, הזהיר לנו לבל נפרסם חלילה את התזכיר ואת כל הענין עד שנקבל את התשובה מההר. בינתיים מסר הרבי את תשובתו לעתוני מצרים ולכל בתי-הממשלה בארץ ומספרים כי אמר למזכירו: שזהו especially, בלומר ביהוד בשביל בני-דורנו למען תדע "אשת הבן"... ורק אחר המעשה הזה, בלומר אחרי עבור שני שבועות, התירו לאכרים לפרסם את השאלות שלהם. כלומר: את התזכיר בכל העתונים בלי שום עכוב וזלילה....

* * *

אין אני בקי כ"כ בהלכות החקלאות כמו למשל זמן-הפובליציסטים שלנו מרחובות, ואין אני רגיל כ"כ היטב בלשון צרפת כאחד מוקני-הישוב בראשון-לציון, ובכל זאת — אלמלי לא בא עלינו פתאום ה"פינייש" הארוך הזה, — כעין "מנא מנא, תקל ופרסיו" בשעתה, הייתי מתיצב לפני הרבי ומדבר באזניו דברים כדרבנות ממש בפלח אמתי

ואומר לו בהאי-לישנא: ש'מענא ר' שמואל! למי אתה מספר "בבא-מעשיות", שאי-אתה יכול להאריך את זמן ההלואות לאכרים. מהמת שהכסף אינו שלך אלא של הבנק המצרי? הכל יודעים שכסף זה בא לכם טירושה מהחוב הקודם שהגיע להבנק-זראעא — זאת אחת, והשנית: לא כל האכרים פגרו את תשלומיהם אלא דוקא באלו המושבות שקרו להם אסונות, ואם באים אליך ומבקשים להאריך הלואות אחרות מזמן 3 שנים למשך 5 שנים, אתה עושה עסקים כמחותן שלך בת"א וצועק כמוהו: לא-לא-לא-לא! . . .

חכה-נא, יא חביבי— הייתי ממשיך — עוד לא גמרנו: האכרים מבקשים ממך דבר קטן: להנהיג את מס הדונם המעובד במקום מס העשור ואתה אומר: לא—באלף רבתי! והטעם הוא פשוט: בחידרה למשל, יש ב"ה ספר-הנחלאות הנקרא בלשונכם "קאדאסטר" ויודעים את החשבון בדיוק כמה דונמים יש להצקל, וכמה יש לגרונם ולפוטופר, אבל מכיון שבכפר קאקון אין קאדאסטר ואי אפשר לדעת עד היום הזה כמה דונמים קרקע יש למחמוד וכמה פידנים יש למוסתפה-לפיכך—מחסר "הקדאסטרים ר' יעקב מישלם את כל "הפיאסטרים"...

— וכלפי זה שאתה אומר לנו: הובלה ברכבת — כך הייתי טוען עמו בפרוש — תרשנו נא, אדוני הרם להעיר לך הערה פורתא: יש ב"ה ברכבת שלנו מקים למשך כרות שמנות לפקידים מבני עשרת-השבטים ולקבלנים מצריים ואפילו ל"רוחים" צרדיים גדולים בבנין המסלה לפתח-תסה מעשרים אלף לחמשים ושלשה אלף, כידוע . . . ואין מקום, במחילתי, להזיל את-ההובלה של ירקות ואבטיחים לירושלם ותפוחי-זהב למצרים . . .

ואולם במה שנוגע למשל, ללשון-העברית — הייתי אומר לו ל"רבי" שלנו — אין לנו ב"ה מה להתאונן. הנה למשל: במחלקת הכספים אשר במחוז חיפה שהוא כולל גם את נצרת, טבריה וצפת עד ר' שמעון בר-יוהאי — חצי א"י כמעט! — עם כל המושבות העבריות — ישנו מנין שלם של פקידים ויהודי בכל-יראה ובכל-ימצא ביניהם . . . רשימות, קבלות-כספים, הערכות וחשבונות ישנם ב"ה בכל הלשונות הרשמיות שלנו, חוץ מעברית...

ואחרון אחרון חביב — מחלקת החקלאות שלך שאתה שולח אותנו אליה ושאינה ישנה כידוע מרב דאנה לטובתנו, כדי להרבות את

העכברים בשדותינו; יודע אני — כך הייתי אומר לו, כשם ששמי ר' עומות! — שבה זכרונך אינו חלש ב"ה ובטח זוכר הנך היטב את הדו"ח של מחלקת החקלאות שנתפרסם רק לפני שנה בערך. דפדפתי אז בכל הרפורט הזה והתענגתי למצא בו פרטים רבים על "לטרון" של עשו ועל "פטרון" של ישמעאל ועל אי-אלה מקשות של אבטיחים ופאקוסה של "בני-דודנו", הפשתי בשני זוגות של משקפים את מקו הדי שר א ל, זה ביה"ם החקלאי היחידי שבכל הארץ ולא מצאתי... ואם לא אטעה, חסר שם עוד דבר אחד קטן: המושבות העבריות, איך אמר רבי-החובלים ה ת ו ר ק י ב י מ י עברול-חמיד? — "מלטה יוק" ואצלנו אומרים: "חקלאות עברית יוק!"....

* * *

לצערי הגדול לא יכלתי לבוא אל האספה הראשונה של הועד-הלאומי שלנו, מחמת שעפתי בבית-העם באותו ערב על שלשה אוירונים, וממרומי-הרקיע נוכחתי לדעת שלשה דברים: כי א"י בכלל וירושלם בפרט היא יותר יפה והרבה יותר נקיה רק מגבוה ומרהוק . . . שעלינו להרחיב את האוירונות גם בארצנו, כפי הצעת המרצה

הנכבד הפרופיסור סלושיץ, שאם לא זכינו ל"בית לאומי" על פני הארץ, נזכה אולי לזה שם באויר... והעיקר, שבאוירון אפשר יהיה לעוף לאמריקה בלי ויזות...

לא זכיתי לשמע את נאומי המדיני של קיש, שהתחיל בפסוק מן הנביאים כמו זנגביל, רק בשנוי קצת. קיש אומר: "שלום, שלום!" והקהל עונה אחריו "אין שלום".... אומריב שזו היתה אספה רבתי ומענינת מחמת הפוליטיקה... "ואם לפוליטיקה הניחו לי!" — וביחוד הצטיין אוסישקין בנאום-האופוי ויציה שלו, שנאם בתור "איש פשוט" ובעידנא-דריתחא אמר כי קלוריסקי ומיוחס ב"כ הועד-הלאומי, כלומר הישוב העברי, היי שבויים במלון-יוז ולא יכלו לעשות כלום. ורמן רמז לו עפ"י פרדס כי ה"שבויים" האלה נמצאים במלון-יוז עוד מימי המפקד הקודם.

— "הרי בשביל זה פטרו אותי" — ענה אוסישקין....

* * *

בלילה השני הגעתי לוועד-הלאומי רק בשעת-נעילה וזכיתי לשמע את נאומי הנלהב של שפרינצק, ואולם מכל דברי-המוסר והתוכיח שלו לדיוננו, לניסוין לבוטקובסקי וגם

"למוסוליני" של ראשון-לציון, וביחוד לסופרס-קי הבורגני ואפילו לבעל-התרבוש מיפו, כמו שאומר ד"ר בלובשטיין: יש ארץ של תרבוש ויש ארץ של תרבות... — על יחסם למחוסרי-עבודה ועל היציאה לחו"ל — זוכר אני רק את הספור הקטן הזה שכדאי לחרות על לוח לבכם, תלמידי החביבים:

ביום השני לנובמבר — כך מספר הנואם — יצאו מהוף יפו שבעים נפש מישראל על הסירות. הערבים שעמדו על החוף וראו את המחזה הזה שרו במקלה את "התקוה". באותה שעה יצתה בת-קול משמי תל-אביב ואמרה: "מעשי ידי טובעים בים ואתם אומרים שירה?"...

ובשעת מעשה זכרתי מעשה אמתי מעשה שראיתי בעיני, בשני בחורים, ספריב שלמדו בירושלם במספרות בריסקר ובז' שמואל לגלח על זקן-אחרים וקבצו על יד לא פחות ולא יותר מששים פונט כ"א במשך שנה אחת, ומשעה שהחלה האפידמיה של מכסיקה בעירנו, השליכו הבחורים אחרי נוסם את המספרים והתעה, צררו את חפציהם, ומרוב "אכזב ה" ר"ל נסעו שניהם יחד למכסיקה כדי לנסות את מזלם, וכ"ז על חשבונה של א"י...

וכששמעתי מפי בן-צבי ע"א מקור חדש של פרנסה בארצנו — כלומר על הצדק לחזק את הצרכנות מתוצרת הארץ, עלה בזכרוני מעשה יפה אחר, ג"כ אמתי ושהיה, "בתרנגול" שלנו שנכנס בזמן האחרון לחנות אחת בירושלם ובקש לקנות דבש טוב וטרי. — יש לי דבש מן המוכחר — ענה החנוני — מתוצרת-הארץ שהיא זבת חלב ודבש, מהמושבה חדרה . . .

— איני יכול לקנות דבש יהודי מהמושבות, ענה תלמידו של ר' חיים, מפני שאינו מעושר...

ממש כעשו בשעתו, שבא אל אביו יצחק ושאל ממנו: כיצד מעשרין את התבן?....

* * *

ואת חטאי אני מזכיר:

קבלתי מכתב מר' שמואל הדיסקיני ובו הוא מכחיש באופן מוחלט כי אינו שולח את בתו אל ה"פריר" (הכומרים הצרפתיים), והנה למען האמת עלי להודיע כי לאתר שחקרתי ודרשתי נודע לי אמנם כי אינו שולח את בתו אל ה"פריר" אלא לבית-ספר מ י ס י ו נ י אחר... ואתו הסליחה!

עזמות